

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Лурін І.А., Рябко В.В., Ляшова С.І.

Військово-медичне управління Служби безпеки України

Резюме. Стаття присвячена проблемам фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, як одного із основних чинників, що впливає на розвиток та соціально-економічну результативність їх діяльності. В статті висвітлено особливості організаційної структури фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, поняття, принципи та його форми, вплив на стан соціального захисту співробітників-військовослужбовців, пенсіонерів та членів їх сімей, як гарантії проголошеної Конституцією України. Матеріали статті можуть бути використані в системі позауніверситетського навчання керівників структурних підрозділів Військово-медичного управління Служби безпеки України та підвищення ними рівня кваліфікації (категорії) за напрямком підготовки "Організація охорони здоров'я".

Ключові слова: фінансове забезпечення, Служба безпеки України, відомча медицина, заклади охорони здоров'я.

Вступ. Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю в державі є людина, її життя та здоров'я. При цьому кожна людина має природне невід'ємне й непорушне право на охорону здоров'я. Велике значення таких благ, як життя та здоров'я, зумовлює необхідність їх охорони.

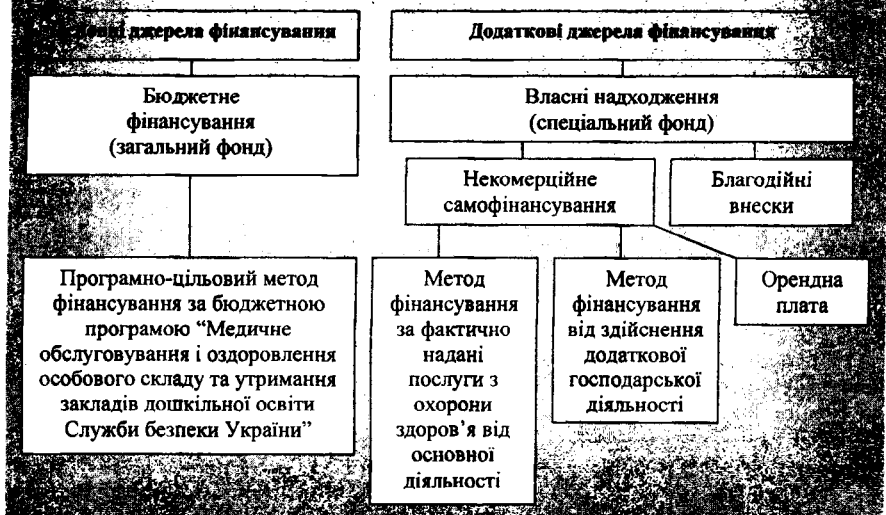
У Службі безпеки України функціонують амбулаторно-поліклінічні, лікарняні, санаторно-курортні та оздоровчі заклади, а також військово-медичні служби регіональних органів, які забезпечують прикріплені контингенти лікувально-профілактичною допомогою в достатньому обсязі та високої якості, що безпосередньо залежить від їх матеріально-технічної бази, професіоналізму і кваліфікації лікарів, психологічної готовності співробітників-військовослужбовців, пенсіонерів СБУ та членів їх сімей піклуватися про стан свого здоров'я.

Серед обов'язкових умов надання належної якості медичного обслуговування є стан фінансового забезпечення вказаних закладів, одного із основних чинників, що впливає на розвиток закладів охорони здоров'я й соціально-економічну результативність їх діяльності.

У діяльності закладів охорони здоров'я СБУ сформована власна модель фінансового забезпечення, яка оптимально поєднує різні форми, склад і структуру джерел фінансування, відповідні форми руху коштів, спрямованих на охорону, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я прикріплених контингентів СБУ.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогодні основними формами фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я в СБУ є: бюджетне фінансування, некомерційне самофінансування, благодійні надходження. Такі форми, як кредитування й інвестування, характерні для юридичних і фізичних осіб, котрі займаються приватною медичною практикою.

Фінансове забезпечення закладів охорони здоров'я Служби безпеки України

Найвагомішим джерелом фінансового забезпечення охорони здоров'я є кошти державного бюджету, тоді як кошти, отримані з інших джерел, – лише додатковий фінансовий ресурс. Тому основною формою фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я СБУ виступає виключно бюджетне фінансування (основне джерело фінансування).

Бюджетне фінансування – це виділені в безповоротному порядку асигнування із загального фонду державного бюджету на витрати, пов'язані з виконанням державних замовлень, державних програм, утримання державних організацій, установ та закладів.

Як інструмент механізму виконання бюджету, бюджетне фінансування базується на таких основних принципах:

а) безповоротність – безповоротне виділення бюджетних коштів відповідним розпорядникам у межах затвердженого кошторису;

б) безплатність – відсутність плати у вигляді відсотків за виділені бюджетні призначення;

в) безстроковість – відсутність часових обмежень, у межах яких можна користуватися бюджетними коштами;

г) плановість – виділення бюджетних коштів у межах, встановлених бюджетом відповідно до обсягів видатків, затверджених у фінансових планах розпорядників коштів;

д) цільове спрямування – кошти з бюджету плануються на заздалегідь визначені цілі згідно з фінансовими планами, метою яких є досягнення максимального ефекту за мінімальних витрат.

Формою фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я СБУ є програмно-цільовий метод, особливими складовими якого у бюджетному процесі являються бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, результативні показники бюджетних програм.

Заклади охорони здоров'я СБУ фінансуються за бюджетною програмою "Медичне обслуговування і оздоровлення особового складу та утримання закладів дошкільної освіти Служби безпеки України", відповідальним за виконання вказаної бюджетної програми головним розпорядником коштів СБУ визначено Військово-медичне управління.

Паспорт бюджетної програми визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники кількості та якості наданих послуг, заходів, та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період, на основі яких здійснюється контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів і аналіз виконання бюджетної програми.

Бюджетне фінансування поєднується із системою некомерційного самофінансування для виконання закладами охорони здоров'я СБУ основних функцій і завдань (додаткові джерела фінансування).

Некомерційне самофінансування здійснюється у відповідності до Бюджетного кодексу України на принципах самоокупності і передбачає просте відтворення витрат, пов'язаних із наданням послуг з охорони здоров'я стороннім юридичним та фізичним особам на підставі більш інтенсивного використання наявних виробничих ресурсів, основних засобів, а також залучення інших внутрішніх резервів.

Вказана діяльність не має на меті отримання прибутку, і її здійснюють у загальнодержавних інтересах для залучення додаткових фінансових ресурсів.

Впровадження механізмів некомерційного самофінансування діяльності закладів охорони здоров'я СБУ стало вимушеним кроком через дефіцит бюджетного фінансування із загального фонду на їх утримання.

Вцілому в охороні здоров'я такий процес дуже інертний через законодавчі перепони й невизначеність державної політики.

Кошти, які отримані закладами охорони здоров'я СБУ як власні надходження, залучаються до спеціального фонду кошторису, наразі не відіграють значної ролі у фінансовому забезпеченні, однак є мінімальним джерелом підтримки їх життєдіяльності та утримання матеріально-технічної бази, становлять підґрунтя поліпшення медичного обслуговування співробітників-військовослужбовців, пенсіонерів СБУ та членів їх сімей.

Формування механізму ціноутворення на медичні послуги є однією з найважливіших проблем функціонування цього виду послуг в Україні, оскільки, вартісна оцінка медичної допомоги стала необхідною у зв'язку з переходом до нових форм господарювання, зокрема медичного страхування, яке поступово впроваджується тільки за наявності показників вартості медичних послуг. В той же час питання, пов'язані з ціноутворенням, на сьогодні не вирішені. Насамперед це торкається методичних аспектів проблеми, що пов'язано з відсутністю єдиного підходу до порядку формування цін.

ВМУ та його структурні підрозділи, санаторно-курортні і оздоровчі заклади, дошкільні навчальні заклади отримують власні надходження додатково до коштів загального фонду з метою отримання додаткових джерел фінансування їх життєдіяльності, а саме:

плату за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю (продаж санаторно-курортних та оздоровчих путівок, платні медичні послуги, додаткові освітні послуги);

надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності (доплата за номери з підвищеною комфортністю, оплата послуг автостоянок, косметологічні та інші послуги);

плата за оренду майна;

надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна);

благодійні внески, гранти та дарунки.

Зокрема, добровільні внески, які отримуються вказаними закладами від благодійних фондів, і за цільовим призначенням, визначеним благодійником, спрямовуються виключно на оновлення і розвиток лікувальної бази.

Отже, ефективне функціонування закладів охорони здоров'я СБУ неможливе без належного фінансового забезпечення. Проте, просте збільшення видатків загального фонду бюджету на утримання вищезазначених закладів повинно проводитись водночас з оптимізацією та удосконаленням методів управління цими закладами, впровадженням нових медичних технологій, раціонального використання наявних фінансових та матеріальних ресурсів.

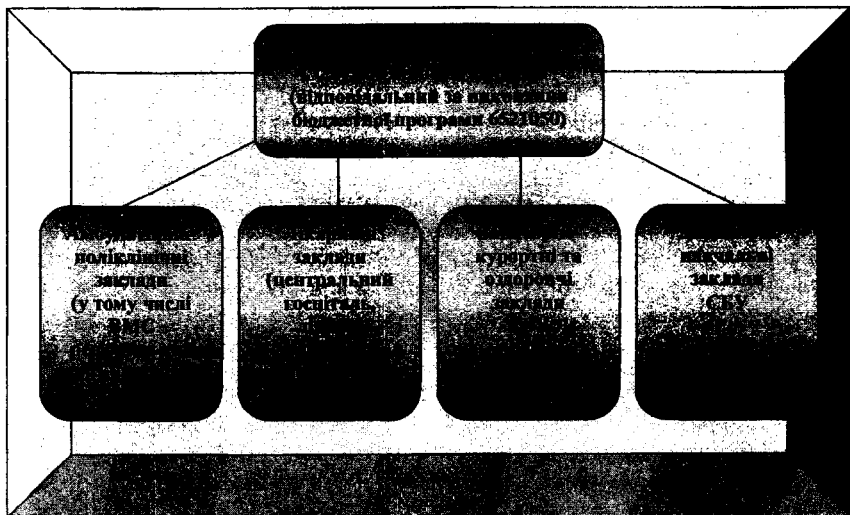
Військово-медичне управління, як відповідальний за виконання бюджетної програми, згідно із своїм Положенням здійснює фінансове забезпечення таких підрозділів: центрального госпітало; центральної поліклініки; центру сучасної медичної діагностики; інших підрозділів ВМУ (аптеку, центральну військово-лікарську комісію, відділення санітарно-епідеміологічного нагляду, тощо); лікарень відновного лікування з дислокацією в м.Бровари Київської області та смт Ворзель Київської області; дошкільних навчальних закладів СБУ; ВМС регіональних органів СБУ (за видатками на придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів).

Крім цього, ВМУ, до сфери управління якого належать інші розпорядники нижчого рівня, в процесі складання, розгляду, затвердження та виконання кошторисів погоджує розподіли та кошторисні призначення санаторно-курортним і оздоровчим закладам СБУ, здійснює організаційно-методичне управління їх діяльністю.

Згідно з положеннями, ВМС регіональних органів є відокремленими структурними підрозділами ВМУ. Щорічно для ВМС затверджуються видатки на придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів пропорційно до кількості прикріплених осіб з числа військовослужбовців та пенсіонерів СБУ (забезпечення безкоштовними рецептами) в межах можливості консолідованого кошторису.

ВМС на підставі доручення начальника ВМУ, отриманої ліцензії та акредитації, мають право здійснювати господарську діяльність та отримувати власні надходження.

Показники видатків бюджету закладів охорони здоров'я та дошкільних навчальних закладів СБУ, що включаються до проекту кошторису за вищезгаданою бюджетною програмою, узагальнюються відповідальними виконавцями ВМУ на підставі наданих керівниками структурних підрозділів (у тому числі санаторно-курортних, оздоровчих і дошкільних навчальних закладів) обґрунтованих розрахунків за кожним кодом економічної класифікації видатків, деталізовані за видами та кількістю товарів (робіт, послуг) із зазначенням вартості за одиницю, за формою, яка щорічно доводиться до виконання.

ВМУ здійснює такі заходи фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я СБУ:

надає пропозиції Головному розпоряднику щодо розподілу коштів загального фонду згідно з додатком 3 до Закону України "Про Державний бюджет України";

обґрунтовує пропозиції щодо збільшення або зменшення річного обсягу кошторисних призначень загального та спеціального фондів;

визначає та погоджує основні економічні показники роботи (розподіл пільгових та договірних путівок, вартість 1 ліжка-дня стаціонарного лікування, вартість путівок, тарифи платних медичних (у тому числі стоматологічних) та інших послуг, вартість медичної допомоги для контингенту інших військових формувань, розмір батьківської плати, розмір плати за додаткові освітні послуги);

консолідує фінансову та іншу звітність;

аналізує результати роботи та розробляє заходи щодо підвищення ефективності діяльності закладів охорони здоров'я та дошкільних навчальних закладів СБУ;

проводить внутрішній фінансовий контроль.

Головним критерієм економічної ефективності діяльності ВМУ та його структурних підрозділів, санаторно-курортних і оздоровчих закладів, дошкільних навчальних закладів є виконання плану ліжко-днів, стан завантаженості амбулаторно-поліклінічних закладів, зайнятість ліжка, оборот (функція) ліжка, середня тривалість лікування, простій ліжка, кількість безперервно діючих ліжок та оборот безперервно діючого ліжка.

Недостатня завантаженість ліжок означає економічні втрати, оскільки незавантажене ліжко споживає 70-80 відсотків бюджету за рахунок постійних витрат – заробітної плати медичного персоналу, комунальних послуг тощо.

Важливим показником діяльності є їх забезпеченість сучасним діагностичним, лікувальним та іншим технологічним обладнанням. Для аналізу їх стану розраховується коефіцієнт зносу основних засобів (характеризує списання частки вартості основних засобів на витрати виробництва), коефіцієнт придатності (питома вага залишкової вартості основних засобів від їх первісної вартості), коефіцієнт оновлення основних засобів (приріст нових основних засобів)

Вказані коефіцієнти є визначальними для обґрунтування проектів кошторисів на оновлення основних засобів, проведення капітальних ремонтів, реконструкції та інших заходів, пов'язаних з удосконаленням матеріально-технічної бази ВМУ та його структурних підрозділів, санаторно-курортних і оздоровчих закладів, дошкільних навчальних закладів.

Висновки

В організації фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я Служби безпеки України існують свої особливості, які пов'язані із організаційною структурою системи охорони здоров'я СБУ, необхідністю вибудови чіткої системи їх управління, ефективного використання трудових та матеріальних ресурсів, уникнення подвійного підпорядкування та контролю за грошовими потоками, які надходять до зазначених закладів виключно на виконання мети і завдання бюджетної програми з її якісними та кількісними показниками. Ефективне управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я СБУ є запорукою створення умов належного амбулаторно-поліклінічного, стаціонарного та санаторно-курортного лікування і оздоровлення співробітників-військовослужбовців, працівників, пенсіонерів СБУ та членів їх сімей.

Література

1. Бюджетний кодекс України, - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>;
2. Закон України "Про Службу безпеки України", - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>;
3. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я", - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>;
4. Закон України "Про ціни і ціноутворення", Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>;
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року №228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ", - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>;
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1138 "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних

закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти”, - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-п;>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 “Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)”, - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1548-96-п;>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 1999 року № 1923 “Про затвердження Порядку надання медичної допомоги у військово-медичних закладах і взаєморозрахунків за неї між військовими формуваннями”, - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1923-99-п;>

9. Наказ Міністерства Надзвичайних ситуацій України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України від 03.01.2012 р. № 1/2/1 “Про затвердження Методики формування вартості платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства надзвичайних ситуацій України”; Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0045-12;>

ОРГАНИЗАЦИЯ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ УЧРЕЖДЕНИЙ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ СЛУЖБЫ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ, А ТАКЖЕ ИХ ОСОБЕННОСТИ

Лурин И.А., Рябко В.В., Иляшова С.И.

Резюме. *Статья посвящена проблемам финансового обеспечения учреждений охраны здоровья Службы безопасности Украины, как одного из основных факторов, что влияет на развитие, а также социально экономическую результативность их деятельности. В статье изложены особенности организационной структуры финансового обеспечения учреждений охраны здоровья Службы безопасности Украины, понятия, принципы, а также их формы, влияние на состояние социальной защиты сотрудников-военнослужащих, пенсионеров и членов их семей, как гарантии провозглашенные Конституцией Украины. Материалы статьи могут быть использованы в системе вневузовского обучения руководителей структурных подразделений Военно-медицинского управления Службы безопасности Украины, а также повышения ими уровня квалификации (категории) по направлению подготовки “Организация охраны здоровья”.*

Ключевые слова: *финансовое обеспечение, Служба безопасности Украины, ведомственная медицина, учреждения здравоохранения.*

ORGANIZATION OF THE FINANCIAL PROVIDING OF ESTABLISHMENTS OF HEALTH PROTECTION SECURITY OF UKRAINE AND ITS FEATURE SERVICE

I.Lurin, V.Ryabko, S.Ilyashova

Summary. *The article is sanctified to the problems of the financial providing of establishments of health protection security of Ukraine Service, as one of basic factors, that influences on development and socio-economic effectiveness of their activity. In the article the features of organizational structure of the financial providing of establishments of health protection security of Ukraine, concept Service, principles and his forms, influence, are reflected on the state of social defence of employees-servicemen, pensioners and members of their families, as guarantees of Ukraine proclaimed by Constitution. Materials of the article can be used in the out of institute departmental of leaders of structural subdivisions of the Military medical management of security of Ukraine and increase Service teaching by them level of qualification (categories) after direction of preparation “Organization of health protection”.*

Keywords: *having a special purpose medical programs, prophylaxis, risk factors, healthy way of life, diagnostician of diseases on early stages.*